

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

Előfizetési feltételek:

Egyes évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Évesgyedre 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 15 krajcár.

Előfizetel csupán a kiadónál lehet B.-Gyarmaton.

Hirdetsek díja:

Öt hasznos példos 5 kr. Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr. Nyilvántartó garmond sora 30 kr. — Nagyobb és többszöri hirdetések jutányosan eszközöltetnek. — Bel- és külföldi hírlapok számára hirdetményeket elfogad Mátyás király hirdetmény-közlőjének irodája Budapesten, 3 deb.-utca, 14. sz. ajtó.

A lap szellemi részére s a nyilvántartó vonatkozó minden költsémenyét a szerkesztőség kifizeti.

Előfizetel pénznek, reklamációk, és hirdetések a kiadónak tartoznak.

B.-Gyarmat, marc. 6-án.

Pénzüntézetek nélkül fennállhatna ugyan a hitel, mert kölcsönök amugy is köztetnének s a kereskedelmi forgalom náluk nélkül is megvolna, de a hitel kiterjedése és hordereje távolról sem volna oly nagy s oly határozott.

A hitel története bizonyítja, hogy a hitelt, ha csakozza is a haladásnak, átalakulásainak mindazáltal maga is a tökéletesedés törvényei szerint halad előre. A milyen különbség van a legrégibb 1609-ik évben szervezett velencei, majd a néhány évvel később létrejött genouai, hamburgi, norinbergai és rotterdami s az újkorszakot megnyitó londoni és stockholmi bankok, — és a mostani-törvények által meghatározott, hogy úgy mondjuk korlátozott, s az ipari a kereskedelmi igényekhez képest meggyapordott bankok vagyis pénzüntézetek között; éppen olyan különbség van a régi és mostani hitel viszonyok között. Ezen különbség a mostani állapotig lassan, fokozatosan fejlődött.

Úgy a régi, mint a mostani hiteltörvények pénzüntézeteknek azonban eredetileg egy és ugyanazon czéljok volt és van. Ugyanis, a pénzüntézetek czélja az, hogy az üzlekedők és usorának elejét vegyék s támogatást nyújtsanak azoknak, kik földmívelési, ipari, kereskedelmi üzletekben vagy bármely szükségleti dologban pénzre szorultak.

Ezen czéllok előléte szempontjából a pénzüntézetek hova tovább megegyeztek, hogy a hitelt közvetítse ott, hol arra szükség mutatkozott. Maga a hitel tárgya, a pénz, olyan mint a víz, mely mindig odafolyik, hol utaság tártog.

Lapunk particularis érdekeket képviselven, feladatunk csak megyei pénzüntézetekre vonatkozó egyes kérdések megbeszélése lehet.

Hogy egy kis áttekintést szerezhessünk magunknak megyei pénzüntézetekről, röviden jelezzük, hogy megyénkben a b.-gyarmati takarékpénztár, népbank, takaréks és hitelintézet, — a losonczai takaréks és hitelintézet, majd ugyancsak Losonczon a nógrádmegyei népbank, — a szécsényi és salgótarjáni takarékpénztár, — összesen tehát 7 pénzüntézet alig 2 évtized alatt keletkezett. Ez oly gyors szaporodás, mely nagyobb hitel igényekhez enged következtetést vonni. Ezen intézetek közül a b.-gyarmati takarékpénztár 200 frtos részvényekből 60,000 frtos alapitókával rendelkezik; a b.-gyarmati népbank alapitókája 100 frtos részvényekből: 120,000 frt; ugyanott a takaréks és hitelintézet 200 frtos részvényekből: 60,000 frt (tényleg: 39,000 befizetve); a losonczai takaréks és hitelintézet 100 frtos részvényekből: 200,000 frt; ugyanott a nógrádmegyei népbank 50 frtos részvényekből tényleg befizetve 47,995 frt; a szécsényi takarékpénztár 100 frtos részvényekből tényleg befizetve 27,775 frt; a salgótarjáni takarékpénztár 100 frtos részvényekből tényleg befizetve: 30,000 frt.

Ezen rövid kimutatásból láthatjuk, hogy az alapitókák vidékeink forgalmi igényeire képest alapitattak meg s elegendők arra, hogy a hitelviszonyoknak tökéletesen megfeleljenek.

— De a hitelintézetek bármikép is legyenek kielégítve, ezen kielégítés nem oly megnyugtató, mint első pillanatra látszik.

— Beszéljünk kezintén. —

— Míg a régi bankok, erkölcsi czéljok és rendeltetésük körén belül csakoly nyereséggel elégedtek meg, — addig ami pénzüntézetek minél több nyereségre, a részvényesek minél nagyobb osztalékra törekvésnek. — E tekintetben ma már oly verseny fejlődött ki, hogy, hitelről szempontból, már semmi pénzüntézet az olyan, a melyben az osztalék csakoly. — Ezen verseny megfordítja a pénzüntézet eredeti moralis czélját s üzlekedő, uszora intézeté devalválja azt.

Pénzüntézetek a jelálagos kölcsönöktől ide nem érve tehát a váltóüzletek, — az 1877. VIII. (uszora) törvény által megszabott maximumot, — 8 % ot követelnek, — s egynek sem jutott ezébe ezen magas % ot lejjebb szállítani a mostani növekvő körülmények között.

Akik a pénzüntézetek kölcsön mézes italától elszédítettek, azok keserű valóra ébrednek; mert a pénzüntézetek kölcsön pontosan és szigorúan hajtatik be, és ezen behajtás nemcsak hogy szigorú, de költségesebb akárhány magán követelés behajtásánál. — Közműveket tudunk, melyek, nem mozes atyunkfiainak dupla rovásai, de a pénzüntézetek kölcsönök által jutottak tünkre.

Ily körülmények között nagyon meglepi a b.-gyarmati takarékpénztár igazgató választmányának egyik legközelebb ülésén hozott ama határozata, mely kimondta, hogy a jelzálogi kölcsönök után kamatképen 8 % s kezelési költség ezimen 1 % vagyis 9 % szedendő.

Az 1877. VIII. t. cz. 2. §-a világosan kimondja, hogy a hivatkozott törvény 3-ik §-ában meghatározott 8 % maximumba, kötbér, üzletidj, megtérítési díszeg és mindennek melléktartozás is beszámítandó. — Ezen §-t semmiféle sophismával nem lehet másképp magyarázni. Aki tehát ezt félremagyarázza, az az intézet jóhírnévét károsan kihatolag telte azt, s az igazgatósági tagok azon részét, kik törvénytudatlanok ugyan, de a nagyobb nyereségtől soha s sem rittennek vissza, rozhszámulag és önsz érdekekből félrevezette. Mivel pedig ily határozatnak eleget tenni az adózó közönségtől függ, így az nemcsak törvénytelen, de czéltalan is.

A pénzüntézetek, hogy eredeti erkölcsi czéljok és rendeltetésükhöz visszatorjenek, — kell, hogy a törvény által meghatározott 8 % maximumot lezállítsák s ezáltal megyei földmívelési, ipar és kereskedelmi ügyeinkre jótékonyan hassanak vissza; mert ha az eredeti rendeltetéssel ellenkezőleg csupán a nyereségy fokozására fektetik a főszult, úgy lassan üzlekedő és uszora intézetekké fajulnak.

Tandgy.

A „Nógrádi Lapok” az idei 7-ik számában egy rovat alatt közölve volt Dr. Szeberényi Gusztáv bánya-kerületi superintendens ír levele, melyet a megyei közgazdasági bizottságnak a tanítói díjazás és megyei nyelvi ügyben hozott intézkedései átiratára válaszképpen a megyei főesperesbbs intézett; s ezen levél kiadványában a főesperes ír is tesz e két tárgyban megjegyzéseket.

As egy fontosága megérdemli, hogy minél többben ossz szövezzünk, s így meggyapordítsunk nekem, ki hivatalomnál fogva tizenhárom iskolában a tanítás kérdése a tanítókkal közvetlenül érintkezem, hogy közvetlen tapasztalataim alapján egy két megjegyzést és is közöljassunk.

A tanítói fizetésre nézve a superintendens ír és a főesperes ír nyilatkozatai alós alig van észrevehető. Mert tény az, mit superintendens ír megírt, hogy a közép egyházi és iskolai adóssággal túlságosan megvan terhelve, s jelenlegi nyomasszó viszonyok közt e teher még súlyosabb, úgy hogy „a segélyeket még nagyobb beharviselésre bszítik” ugyancsak halálisan vállalkozás lenne. Hogy azonban a lehetőbb ügybirtok bszalma mire képes: mutatja a vanyarnai két iskolapénztár és tanítói lak, hol Dessewffy Ottó és Veres Pál, egyháznak ezen szempontjait, nem csak erkölcsi, de anyagi támogatásban is részesültek az iskolai tanítók és néppereket. És ha kikötésnek számunkra a közgazdasági bizottság körülmények, látom azt, hogy itt is azon egyház iskolája indól virágzósnak, hol jobbaink egyike-másika tollra bszalva példájával a szegény népet is újabb erőfeszítésre indítja. Így Ágárdon Edvi Ilás Odón egyházi ügyel, s tolmácsi földbirtokos Csukást fizetendő husz frtot ajánlott egy segélytanító javára, ki a magyar nyelv tanítás érdekében itt beállítandó lenne. Legutóbb Kálnás Zsigmond, Szeberényben Falszky Ágost, Szegedben Hosszú László és Fáy Albert mind még anyagi mecenatái az iskolának és tanítójának. Alsó Bodonyban s földbirtokok, köztük Komáromy Boldizsár, vállalkozósnak nélkül kezet fogtak s az ottani evang. iskolát behatározották és felszerelték.

Imel így haladásnak látszatán, ha az össegély és díjazatosság ösösön, mint az angol példájánál, a magyarai is fölébredne, s a nemzeti önfeltartás előre a mívelődés útján nemcsak szóban, de tetteben is nyilvánulna.

Ez tagadhatlan, hogy leginkább ezen szellem mozdíthatja elő a magyarságot és így is.

De azért nem repedésnek a többi emekölök és módok, melyek ezen cél előlétebe használhatók, mint a főesperes ír tenet látszik, midőn megjegyzésén végén ezeket mondja: „Ex pedig (t. i. a magyarságra) som törvény, som kényszerítés, de egyedül (!) ösönöndíjazás útján érhető el.” Sőt azt állítom, hogy igenis mindenképp törvény kell, mint a nemzeti akarat kifejezése, mely szűkeg esetén a rom akaratot megörömi segítse, s kényszerítse a magyarságot ösönöndíj, hogy centrifugál vágyait vagy realitje alá a hazs közérdekének, vagy bagyja el a tért, melyen azt ösönöndíjani vagy nem képes vagy nem akarja. S ép azért minden igaz hazs (most kiábrándulva a nemzeti ösönöndíj magok vicsele által) a legnagyobb hálkövetnek tartja az előbbi kormányfőfiak által alkotott nemzeti törvényt, melyben az államalkotó elem, a magyarság, az ösönöndíj ügyét ösönöndíj kagyalára bszta, s elég gyáván még az 1888-ki közművelődési törvényben som mondta ki a magyar nyelv tanításának kötelező voltát.

S imo ezen igyekezett segíteni a nógrádi evang. ösperesség, midőn 1876-ban Losonczon tartott közgyűlésében a magyar nyelvet a népi iskolában kötelező tanítágygá telte, s ezen akar segíteni a hazs kormány köztudomásra jutott javaslatával. Azt azonban ösönöndíj, hogy a törvény írott malamt, ha hiányzik az erély, mely azt végrehajtani bszog. Mert tudni kell ám, hogy több a pártis tanító, mint a pártis tanít.

